

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE

VZÁJEMNOST
MEZI VÍROU
A SVÁTOSTMI
VE SVÁTOSTNÉ
EKONOMII

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

**VZÁJEMNOST
MEZI VÍROU A SVÁTOSTMI
VE SVÁTOSTNÉ EKONOMII**

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE

VZÁJEMNOST MEZI VÍROU A SVÁTOSTMI VE SVÁTOSTNÉ EKONOMII

Překlad a úvodní studie

Ctirad Václav Pospíšil a Veronika Řeháková

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Katolická církev. Commissio Theologica Internationalis
[Reciprocity between faith and sacraments in the sacramental economy.
Česky]

Vzájemnost mezi vírou a svátostmi ve svátostné ekonomii / Mezinárodní
teologická komise ; překlad a úvodní studie Ctirad Václav Pospíšil a Vero-
nika Reháková. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2021. – 1 onli-
ne zdroj. – (Dokumenty)

Název španělského překladu: Reciprocidad entre fe y sacramentos en la
economía sacramental

České a anglické resumé

Přeloženo z anglického originálu s přihlédnutím ke španělskému překla-
du. – Obsahuje bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7566-236-1 (online ; pdf)

* 27-55 * 272-184.3 * 272-1/-9 * 27-766 * 27-558.2 * 27-4 * 27-58 * 272-528
* 272-1 * 27-1-55 * 27-283/-285 * (093) * (048.8) * (0.072)

– Katolická církev. Commissio Theologica Internationalis. La reciprocità
tra fede e sacramenti nell'economia sacramentale

– svátosti

– katolická víra

– učení katolické církve

– evangelizace

– křesťanská iniciace

– křesťanský život

– křesťanská spiritualita

– katolická liturgie

– katolická teologie

– sakramentální teologie

– církevní dokumenty – 2011-2020

– dokumenty

– studie

– komentovaná vydání

27-1/-2 - Křesťanská teologie. Dogmatická teologie [5]

Recenzovali: Prof. Tomáš Machula, Prof. Martin Weis

© Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2020

Czech edition © Karmelitánské nakladatelství, s. r. o., Praha, 2021

ISBN 978-80-7566-236-1 (PDF)

ISBN 978-80-7566-237-8 (EPUB)

ISBN 978-80-7566-238-5 (MOBI)

OBSAH

CTIRAD VÁCLAV POSPÍŠIL

–

VERONIKA ŘEHÁKOVÁ

SMĚŘUJEME K PLNOSTI ŽIVOTA? / 9

1. Základní informace o českém překladu
a jeho předlohách / 10

2. Cíle, struktura, myšlenkové poselství
dokumentu MTK / 14

3. Synodalita v praxi, aneb kritické slovo
českých teologů k výkonu MTK / 19

4. Závěr: Poselství dokumentu jako výzva pro nás
samotné a naše působení v rámci místní církve / 28

Summary:

Are We Walking Towards the Fullness of Life?

A reflection on the ITC document on the reciprocity
between faith and sacraments / 37

Resumé:

Směřujeme k plnosti života?

Reflexe nad dokumentem MTK

o vzájemnosti víry a svátostí / 38

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE

VZÁJEMNOST MEZI VÍROU A SVÁTOSTMI VE SVÁTOSTNÉ EKONOMII / 39

Předběžná poznámka / 39

1. VÍRA A SVÁTOSTI: RELEVANCE AAKTUÁLNOST / 40

- 1.1. Boží spásná nabídka je založena na
souvztažnosti mezi vírou a svátostmi / 40
- 1.2. Současná krize vzájemnosti mezi vírou a svátostmi / 42
 - a) víra a svátosti: vzájemnost v krizi / 42
 - b) účel dokumentu / 47

2. DIALOGICKÁ POVAHA SVÁTOSTNÉ EKONOMIE SPÁSY / 51

- 2.1. Trojjediný Bůh: zdroj a cíl svátostné ekonomie / 52
 - a) Trojiční základ svátostnosti / 52
 - b) Svátostnost stvoření a dějin / 56
 - c) Vtělení: střed, vrchol a klíč ke svátostné ekonomii / 61
 - d) Církev a svátosti ve svátostné ekonomii / 64
 - e) Osy svátostné ekonomie / 71
- 2.2. Vzájemnost mezi vírou a svátostmi víry / 73
 - a) Světla na cestě víry učedníků / 73
 - b) Odstíny víry / 76
 - c) Vzájemnost mezi vírou a svátostmi / 84
 - d) Dialogická povaha svátostí / 92
 - e) Svátostný organismus / 96
 - f) Vzájemnost mezi vírou a svátostmi ve
svátostné ekonomii / 99
- 2.3. Závěr: dynamismus víry a svátostnosti / 101

3. VZÁJEMNOST MEZI VÍROU A SVÁTOSTMI VKŘESŤANSKÉ INICIACI / 103

- 3.1. Vzájemnost mezi vírou a křtem / 104
 - a) Biblický základ / 104
 - b) Víra a křest dospělých / 105
 - c) Pastorační návrh: víra pro křest dospělého / 106

- d) *Víra a křest dětí* / 111
- e) *Pastorační návrh: víra pro křest dětí* / 112
- 3.2. *Vzájemnost mezi vírou a biřmováním* / 114
 - a) *Biblický a historický základ* / 114
 - b) *Víra a biřmování* / 115
 - c) *Současné problémy* / 117
 - d) *Pastorační návrh: víra pro biřmování* / 117
- 3.3. *Vzájemnost mezi vírou a eucharistií* / 119
 - a) *Biblický základ* / 119
 - b) *Víra a eucharistie* / 120
 - c) *Současné problémy* / 128
 - d) *Světla z tradice* / 129
 - e) *Pastorační návrh: víra pro eucharistii* / 132

4. VZÁJEMNOST MEZI VÍROU A MANŽELSTVÍM / 138

- 4.1. *Svátoost manželství* / 140
 - a) *Biblický základ* / 140
 - b) *Světla tradice* / 142
 - c) *Manželství jako svátoost* / 145
 - d) *Víra a dobra manželství* / 148
- 4.2. *Quaestio dubia: svátostná kvalita manželství
„pokřtěných nevěřících“* / 149
 - a) *Přístup k otázce* / 149
 - b) *Stav a vymezení otázky* / 151
- 4.3. *Úmysl a ustavení svátostného pouta
při absenci víry* / 167
 - a) *Úmysl je nutný pro to, aby to byla svátoost* / 167
 - b) *Převládající kulturní chápání manželství* / 169
 - c) *Absence víry může zpochybnit úmysl uzavřít
přirozené manželství* / 173

5. ZÁVĚR: VZÁJEMNOST MEZI VÍROU A SVÁTOSTMI VE SVÁTOSTNÉ EKONOMII / 180

CTIRAD VÁCLAV POSPÍŠIL

—
VERONIKA ŘEHÁKOVÁ

SMĚŘUJEME K PLNOSTI ŽIVOTA?

*Reflexe nad dokumentem MTK
o vzájemnosti víry a svátostí*

Nejenom současná hermeneutická kultura, ale svým způsobem také zdravý rozum jasně říkají, že práce překladatelů netkví pouze v převodu textu do určitého jazyka. Smyslem této ne právě snadné a už vůbec ne vděčné práce není pouze existence českého překladu, nýbrž především jeho dopad na myšlení a život v rámci naší místní církve.¹ Tematicky i formulačně značně komplikovaný text vyžaduje, aby byl náležitě uveden do situace, v níž jeho potenciální český čtenář žije, o což se pokoušíme v nyní předkládané studii. Jakmile má čtenář k dispozici pokud možno srozumitelnou českou verzi dokumentu, určitě mu ke zpracování poselství Mezinárodní teologické komise (dále MTK) pomůže teologická lektura, kterou nalezne právě v této úvodní studii. S jejím obsahem pochopitelně nemusí vždy souhlasit, nicméně i v takovém případě mu poslouží jako výzva, případně provokace k dalšímu promýšlení toho, co nachází v samotném dokumentu MTK, který je věnován opravdu velmi zajímavému a v určitých ohledech také ožehavému tématu vztahu mezi vírou a svátostmi. Text tudíž spadá do oblasti sakramentologie, ekleziologie,

1 Na tomto místě je třeba vyslovit poděkování všem, kdo se zasloužili o vznik tohoto překladu a jeho vydání. V první řadě je to Česká biskupská konference, která vyjádřila vážný zájem o české znění a jeho vznik výrazně podpořila. Dále je třeba zmínit Karmelitánské nakladatelství, které zpracovalo sazbu a umožnilo jeho řádnou elektronickou edici.

spirituality, dotýká se ekumenické problematiky, pochopitelně také kulturologie a některých oblastí filosofie. K tomu se zejména v případě svátosti manželství nevyhnutelně přidává také církevní právo, a to nikoli ve svém vlastním tvaru, nýbrž ve formě věroučného východiska, na jehož základě by se mohla upravovat praxe uplatňování stávajících právních norem. Už to, co jsme právě konstatovali, by mělo v mnoha odbornících i věřících vyvolávat o dané pojednání odpovídající zájem.

Jak budeme postupovat? V první řadě poskytneme základní hermeneutické informace, které se týkají českého překladu. Ve druhém bodu se zaměříme na prezentaci cíle, rozvržení a myšlenkového poselství tohoto textu. Ve třetí partii této studie podrobíme spravedlivé kritice několik nepřístojností, jichž se MTK ve svém textu dopustila, a také se pokusíme poskytnout českému čtenáři některá užitečná doplnění stran probíraného tématu. V závěrečné partii zjištěné skutečnosti stručně vyhodnotíme a zároveň se zamyslíme nad tím, jaký význam může mít dokument ve specificky českém prostředí.

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O ČESKÉM PŘEKLADU A JEHO PŘEDLOHÁCH

Předmětem našeho společného zájmu je tedy v pořadí již třicátý dokument Mezinárodní teologické komise nazvaný *Vzájemnost mezi vírou a svátostmi ve svátostné ekonomii* (dále VVS),² jenž byl schválen 19. prosince 2019 a uveřejněn v prv-

2 Jednou z povinností překladatelů je navrhnout zkratku názvu daného dokumentu, což má význam pro jeho působnost v české odborné literatuře.

ních týdnech nového roku 2020. Vatikánské webové stránky prozatím obsahují text v angličtině a ve španělštině. Náš překlad vychází primárně z anglické verze, přičemž jsme velmi často přihlíželi ke španělské verzi. Dlužno podotknout, že mezi dvěma připomenutými jazykovými podobami dokumentu jsme shledali určité odlišnosti, přičemž někdy jsme se přiklonili ke španělské alternativě. Pokud by někdo chtěl posuzovat náš překlad, musel by tudíž brát v potaz nejen anglickou, nýbrž také španělskou verzi.

Citace z biblického textu přebíráme z Českého ekumenického překladu,³ protože se jedná o u nás nejrozšířenější jazykovou verzi Písma, která je používána i našimi ekumenickými přáteli. Doufáme, že i mezi nimi si náš překlad najde své čtenáře a že jejich prostřednictvím něco z poselství MTK osloví i je přinejmenším v tom smyslu, že jim to pomůže překonat tu a tam se objevující ne zcela spravedlivá hodnocení svátostné nauky a praxe katolické církve, která rozhodně nevyklučuje víru jako velmi důležitého činitele svátostného dění.

Jelikož naší snahou bylo zpřístupnit českou verzi co největšímu počtu potenciálních zájemců, snažili jsme se převést do češtiny i latinské citace a pojmy, které v originálních jazykových tvarech textu zůstávají bez překladu. Občas jsme do textu vložili buď vysvětlující, nebo podle našeho mínění upřesňující termín, který jsme jako náš příspěvek ohraničili hranatými závorkami. Obecně tedy platí, že to, co je v textu vymezeno hranatými závorkami, pochází od nás. Zachovali jsme počet poznámek jako v originálním znění, do některých z nich jsme však vložili upřesňující a vysvětlující poznámku

3 Tomu pochopitelně odpovídá také systém zkratk pro označení jednotlivých biblických knih.

překladatelů, což rozhodně není v rozporu s metodologií korektního tlumočení.

Nejen obsahová, ale také jazyková stránka textu zajisté odráží složení desítičlenné subkomise, která překládaný text vypracovala. Sestávala z šesti evropských teologů⁴ a čtyř, kteří zastupují ostatní kontinenty: Afriku, Asii, Severní a Latinskou Ameriku.⁵ Jistě stojí za to připomenout, že komise pracuje od roku 1969 a že její výstupy nemají právní status magisteria, nýbrž pouze odbornou autoritu, a proto s nimi bez sebemenších problémů můžeme diskutovat a také některé věci v nich podrobovat kritice. Přitom je však zajištěno, že obsah předkládaných dokumentů není v rozporu s učením katolické církve.

Mezinárodní teologická komise se v průběhu padesáti let své činnosti věnovala tematice svátostí prozatím v pěti dokumentech, nepočítaje ten nejnovější. Nejprve se zaměřila na otázku hierarchické církve, jak napovídají názvy *O katolickém kněžství* (1970)⁶ a *Apoštolskost církve a apoštolská posloupnost* (1974).⁷ V průběhu roku 1977 uveřejnila dva spolu související texty, jež můžeme považovat za jeden celek, nazvané: *Šestnáct christologických tezí o svátosti manželství* a *Katolická*

4 Gabino Uribarri Bilbao, SJ (Španělsko), Lajos Dolhai (Maďarsko), Peter Dubovský, SJ (Slovák vyučující v Římě), Krzysztof Gózdź (Polsko), Marianne Schlosserová (Rakousko), Karl-Heinz Menke (Německo).

5 Thomas Kollampampil, CMI (Indie), Oswaldo Martínez Mendoza (Kolumbie), Terwase Henry Akaabiam (Nigérie), Thomas G. Weinandy, OFMCap (USA).

6 Naposledy česky vyšlo: „O katolickém kněžství (1970)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017 a některé další texty Papežské biblické komise a Kongregace pro nauku víry*, 1. vyd., Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc 2017, s. 23–24.

7 Naposledy česky vyšlo: „Apoštolskost církve a apoštolská posloupnost (Cette étude) (1974)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017*, s. 36–48.

nauka o svátosti manželství.⁸ Následovaly dokumenty s titulem *Smíření a pokání* (1982, resp. 1983)⁹ a pak *Diakonát, vývoj a perspektivy* (2003).¹⁰ V nyní předkládaném dokumentu se ze zmíněných textů výslovně využívá pouze dokument o manželství z roku 1977. Jestliže v závěrečné partii, která obsahuje jakousi obecnou reflexi o svátostech, MTK v poznámkách ani nezmíní své předchozí dokumenty, působí to poněkud zvláštně.

Určitou vypovídací hodnotu má postupně vzrůstající počet stran uveřejněných textů k tematice svátostí. Zatímco v prvním dokumentu si tehdejší členové MTK vystačili s pouhými dvěma stranami, s každým dalším docházelo k jejich navyšování, například dokument z roku 2003 měl v českém vydání 96 stran. Nyní předkládaný text o víře a svátostech vykazuje přibližně sto čtyřicet takzvaných normostran, což už je opravdu na samé hranici únosnosti, pokud ne za ní. Velmi dobře známa skutečnost, že vliv takových textů je nepřímě úměrný jejich délce, by mohlo představovat pro MTK podnět k zamyšlení. Méně může být ve skutečnosti více. Pokud by se vyškrtly donekonečna se opakující výčty všeho možného i nemožného a šlo se opravdu věcně k jádru problému, dokument mohl sdělovat totéž, přičemž jeho rozsah by byl o více než polovinu kratší.

8 Naposledy česky vyšlo: „Šestnáct christologických tezí o svátosti manželství (La sacramentalité du mariage chrétiens, 30. 6. 1977)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017*, s. 122–130; „O křesťanském manželství (6. 12. 1977)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017*, s. 135–148.

9 Naposledy česky vyšlo: „Smíření a pokání (Versöhnung und Buße) (1983)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017*, s. 213–242.

10 Naposledy česky vyšlo: „Diakonát, vývoj a perspektivy (2003)“, in CTIRAD V. POSPÍŠIL – EDUARD KRUMPOLC (eds.), *Dokumenty Mezinárodní teologické komise 1969–2017*, s. 620–714.

2. CÍLE, STRUKTURA, MYŠLENKOVÉ POSELSTVÍ DOKUMENTU MTK

Jelikož nemůže stále neplatit stará moudrost, která říká, že cíl je první v řádu úmyslu a poslední v řádu provedení, zdá se být vhodné začít právě touto klíčovou záležitostí, kterou autoři nastiňují na konci první kapitoly. Záměr nového dokumentu o vzájemnosti víry a svátosti je v zásadě naukový.¹¹ Jde tedy o dogmatickoteologickou reflexi, která chce přispět k hlubšímu porozumění svátostné povaze víry, tedy jejímu provázání se svátostmi.¹² Předkládané pojednání má dále sloužit jako praktické návrhy a směrnice pro pastorační činnost. Tedy podobně jako každý jiný text či dokument teologické povahy by neměl zůstat jen předmětem intelektuálního a teoretického zájmu, ale měl by mít potenciál ovlivnit život, ať už osobní život víry jednotlivce, tak praktický dopad na katechezi, formaci věřících, zkrátka na pastoračním poli obecně. Podle našeho mínění, opravdu vynikající je intuice, podle níž sama víra jako vztah k Otci skrze Syna v síle Ducha svatého má nevyhnutelně dialogickou a svátostnou povahu, pročez pomyslná víra bez svátostného vyjádření dost dobře nedává smysl. K odhalení pravého záměru, který generoval toto nařízení MTK, se ale ještě budeme muset vrátit, protože sama díkce dokumentu ukazuje na určitou velmi konkrétní pohnutku, která stojí v pozadí celého díla.

Po ozřejmění účelu, k němuž dokument směřuje, zaměříme svou pozornost na strukturu díla, které je vcelku logicky

11 Srov. MTK, VVS, čl. 13.

12 Srov. MTK, VVS, čl. 10.

rozčleněno do pěti kapitol. V **první části**¹³ si autoři objasňují základní význam termínů „víra“ a „svátost“, dále nastiňují předběžně jejich poměr, vytyčí cíl a předestrou strukturu dokumentu. Naší pozornosti by určitě neměla uniknout analýza důvodů současné krize vzájemnosti mezi vírou a svátostmi.¹⁴ Na základě personalistické interpretace víry a duchovního života se totiž objevuje inklinace k nedoceňování rituální stránky křesťanského života. Naproti tomu existuje také druhé nebezpečí, totiž pojmání svátostí jako rituálního mechanismu, který by měl fungovat bez personalistického prvku vztahu, tedy hlouběji prožívané víry. Obě krajní polohy je pochopitelně třeba odmítnout, jak to odpovídá neustále se opakujícímu schématu bipolárního paradoxu, vymezujícího pole legitimního teologického a spirituálního pluralismu.

Druhá kapitola¹⁵ představuje podle španělského jezuita Gabina Uríbarri Bilbaa, předsedy jmenované subkomise, „pravé jádro dokumentu“.¹⁶ V ní jsou představovány **základní stavební kameny svátostné ekonomie v jejím trojičním, christologickém, pneumatologickém, církevním a dialogickém rozměru**. Autoři jasnozřivě konstatují, že dialogická povaha víry jako odpovědi na Boží obdarování, které je vždy zprostředkované viditelnými znameními, jak to odpovídá vlastní povaze lidské bytosti, vykazuje evidentně rysy jakési bazální svátostnosti. Stvoření, Bible, dějiny spásy, vtělení, lidská řeč sama i lidská tvář na antropologické rovině jsou znamení, která odkazují k určitému tajemnému a neviditelnému

13 Srov. MTK, VVS, čl. 1–14.

14 Srov. MTK, VVS, čl. 3–9.

15 Srov. MTK, VVS, čl. 15–79.

16 CHRISTOPHER WELLS, *ITC Studies Relationship between Faith and Sacraments*, dne 3. března 2020, dostupné na internetu: <<https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2020-03/itc-studies-relationship-between-faith-and-sacraments.html>>.

významu. Sedmero svátostí tudíž nepředstavuje něco jakoby přidaného zvenku k osobní víře, ale přesně naopak její zcela logické sebevyjádření. Je tudíž zjevné, že tajemství Nejsvětější Trojice stojí v samotném srdci sakramentální teologie a právě skrze svátostné slavení zasahuje život křesťana. Víra bez svátostného vyjádření by byla něco jako duše bez těla. Naproti tomu pouhá ritualita bez víry by byla jako tělo bez duše.

Ve třetí kapitole¹⁷ autoři aplikují předchozí obecné základy na **poměr mezi vírou a třemi iniciačními svátostmi**. Věnují se křtu dospělých i dětí, biřmování a eucharistii. Tvrzení, že ke křtu dospělého se požaduje víra počínající, zatímco přijetí eucharistie a daru Ducha svatého při biřmování vyžaduje víru zralou, asi žádného teologa nepřekvapí. Z našeho pohledu se tato partie jeví spíše jako připomenutí obecně známých faktů.

Předposlední kapitola se zabývá vzájemností mezi vírou a svátostí manželství.¹⁸ Jsou probrány základní vlastnosti přirozeného a svátostného manželství, aby se pak mohlo přistoupit k naléhavé otázce platnosti a podmínek ohledně **manželství takzvaných „pokřtěných nevěřících“**. Hlas naléhavosti je pravděpodobně odezvou stále se zvyšujícího počtu rozpadajících se svazků a žádostí o anulaci manželství. Proto se teologové snaží nalézt klíč k uchopení problému hned u kořene, tj. v okolnostech či stavu víry snoubenců. Odpověď není jednoznačná ani jednoduchá. Z výčtu postojů posledních papežů k dané otázce i z toho, jaký právní názor projevuje Římská rota, jasně vyplývá, že vznik celého dokumentu vlastně směřuje ke snaze nějak řešit tento ne právě snadný problém, čímž se vyjasňuje praktická pohnutka a také pravý záměr dokumentu, který není v jeho první kapitole naplno přiznán,

17 Srov. MTK, VVS, čl. 80–131.

18 Srov. MTK, VVS, čl. 132–182.

nicméně pozorný čtenář k tomuto poznatku dospěje poměrně snadno. Dalo by se dokonce říci, že první tři kapitoly připravují kritéria, která by pak mohla posloužit k řešení právě tohoto palčivého problému. **Podstatu toho, co MTK navrhuje, se nyní pokusíme nastínit.**

Podle tradičního pojetí totiž pokřtění, byť by ztratili víru, nemohou uzavřít přirozené manželství, aniž by automaticky nebylo manželstvím svátostným. Navržené řešení je určité nosné, protože MTK upozorňuje na to, že v právě zmíněném případě by se muselo jednat o přirozené manželství v tom smyslu, jako ho pojímá církev, to však v dnešní sekularizované společnosti, která manželství vnímá svými vlastníma očima jako určité nikoli nerozlučitelné, nelze prostě a jednoduše předpokládat, takže „pokřtění nevěřící“ by vlastně uzavírali jakýsi svazek, který by z pohledu církve nemohl aspirovat na přirozené manželství, takže onen svazek by nebylo možno automaticky hodnotit jako svátost. To by pak v případě, že jeden z „pokřtěných nevěřících“ projde konverzí a chce uzavřít opravdové svátostné manželství, dávalo církevním právníkům určitý teologický klíč k řešení palčivé životní situace dotyčného člověka. Podle našeho soudu právě tato partie dokumentu představuje velmi cenný přínos, který bychom určitě měli brát vážně.¹⁹

Závěrečná část číslo pět aspiruje na označení „závěr“.²⁰

Výše prezentovaná zásadní kritéria svátostnosti jsou nyní velmi stručně aplikována na jednotlivé svátosti od křtu po po-

19 Srov. MTK, VVS, čl. 173, 174, 175, 176, 180. Právě tato partie spolu s druhou kapitolou určitě stojí za pozorné prostudování. Když zájemce sezná, že kvůli porozumění těmto partiím musí pročíst zbytek dokumentu, jen dobře.

20 Srov. MTK, VVS, čl. 182–195.

mazání nemocných. Tento souhrn však podle našeho mínění nepřináší nic, co by vzdělaný teolog nevěděl. Má smysl toto shrnutí zejména pro již probrané svátosti, tedy křest, eucharistie, biřmování a manželství? Pokud jde o právě uvedené svátosti, závěr nepřináší nic zásadního. U ostatních tří svátostí jsou konstatování tak obecná a povšechná, že to opět vyvolává otázku, zda tato partie není do značné míry nadbytečná. Vystává rovněž otázka, zda k sepsání této páté části bylo nutné tolik předchozího úsilí.

Určitým závěrem „roztroušeným“ v jednotlivých kapitolách, zejména pak v oně třetí a čtvrté, jsou určité velmi obecné pastorační směrnice. Jejich prostudování může vést k zamyšlení a inspirovat. Určitě, jak již bylo naznačeno, je třeba věnovat pozornost nejenom formaci v rámci katechumenátu, ale také po křtu. Tyto katecheze by měly věřícím vštěpovat, že víra bez svátostného vyjádření je zmrzačená a že svátosti bez živého vztahu k Otci skrze Syna díky daru Ducha svatého ztrácejí svou duši, což klade otazník přinejmenším za plodnost takového způsobu přijímání svátostí.

3. SYNODALITA V PRAXI, ANEB KRITICKÉ SLOVO ČESKÝCH TEOLOGŮ K VÝKONU MTK

Ačkoli zvolené téma a zejména druhá kapitola a určité partie čtvrté části dokumentu nás obohatily, je také třeba přiznat, že některé záležitosti, na něž jsme narazili, v nás vyvolaly určité rozpaky. Následující poznámky by neměly být vnímány jako samoučelná kritika, nýbrž spíše jako odborná a kritická